

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

תוכן עניינים

- א. פרה שילדה מין חמור ויש בו מקצת סימנין ... עז שילדה מן רחל ...
דהא טהורה והא טהורה הא קדושת הגוף והא קדושת הגוף ... כיון דאידי ואידי בני
מיקדש בבכורה ... חמור שילדה מין סוס ... פרה שילדה מין סוס מהו 1
- ב. הטמאים לאסור צירן ורוטבן וקיפה 3
- ג. בשר בחלב בהנאה נמי אסור 4
- ד. דבפסולי המוקדשין תזבח ולא גיזה בשר ולא חלב 5
- ה. ארץ זבת חלב ודבש ואי לא דשרי משתבח לן קרא במידי דלא חזי 6
- ו. למה נשנו בבהמה מפני השסועה 7

דף ו.

**א. פרה שילדה מין חמור ויש בו מקצת סימנין ... עז שילדה
מן רחל ... דהא טהורה והא טהורה הא קדושת הגוף והא
קדושת הגוף ... כיון דאידי ואידי בני מיקדש בבכורה ...
חמור שילדה מין סוס ... פרה שילדה מין סוס מהו**

כבר התבאר לעיל דף ה: שבכור בהמה¹ טמאה דהיינו פטר חמור צריך
להיות הולד מין אמו², דשני פעמים כתיב בתורה פטר חמור ופטר חמור
אחד בפרשת קדש³ ואחד בפרשת כי תשא⁴, לומר לך שיהא היולדת חמור
והנולד חמור.

¹ שו"ע ונו"כ שמו ו

² כשם שבבהמה טהורה צריך להיות הולד מין אמו כמו שיבואר להלן דף טז. בעזרי"ת

³ שמות יג, יג

⁴ שם לד, כ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

כיצד, פרה שילדה מין חמור וחמורה שילדה מין פרה או סוס אינו קדוש לא בקדושת בהמה טהורה ולא בקדושת בהמה טמאה דהיינו לפדותו.

ואם הוא דומה לאמו במקצת סימנים הרי זה ספק אם נשליכהו אחר אמו או לאו, לפיכך אם הוא פרה שילדה כמין חמור ממה נפשך של כהן הוא שהרי פטר חמור נמי לכהן הוא, וינתן לכהן והכהן אוכלו שהרי בעל מום הוא.

אבל אם ילדה מין סוס או גמל הרי זה ספק בכור שיש בו מום קבוע שאין לך מום גדול משינוי ברייתו ע"כ אין צריכין מום אחר⁵, ויאכל לבעליו ואינו נגזז ונעבד, ואם תפסו כהן אין מוציאין מידו.

וכן הדין לחמור שילדה כמין סוס או גמל ויש בו מקצת סימני חמור הרי זה ספק פטר חמור, ויפריש עליו טלה לצאת ידי פדייה אבל הוא שלו שהכהן הוא המוציא מחבירו ועליו הראייה.

וכבר התבאר בב"מ דף ו. ספק בכור בהמה⁶ אם תקפו הכהן יש אומרים⁷ שאין מוציאין אותו מידו, מכיון שמעתה הישראל מוציא מהכהן ועליו הראייה⁸. ויש אומרים⁹ שמוציאין אותו מיד כהן, שמתחלה¹⁰ לא בא לידו בהיתר ולא מיקרי תפיסה הואיל והוא עצמו היה לו ספק בשעת תפיסה, ועוד¹¹ שכיון שהישראל על כל פנים יש לו בו חזקה דטובת הנאה ליתנו למי שירצה, בכל מקום שהוא הוא בחזקתו¹² והכהן לעולם

⁵ ט"ז ג מהב"י

⁶ שו"ע ונו"כ שם שמו א ועיי"ש שם כמה ספיקות בבכור בהמה שנאמר עליהם המוציא מחבירו עליו הראייה.

⁷ דעת הרמב"ם

⁸ ש"ך שם ב

⁹ דעת תוס' והרא"ש ואין לישראל חזקת מרא קמא, שאף על פי שהחזק באם לא הוחזק בוולד, שמעולם לא היתה לו חזקה שבשתלד הפרה יהיה הוולד שלו, שמיד היה ראוי לשיוולד להיות בגדר ספק במבואר ששו"ת הרשב"א ח"א סי' שיא. ועיין פתח הבית דיני תפיסה ענף ו בביאור ד' הרשב"א לחלק בין זה למחליף פרה בחמור. ועיין שב שמעתתא ש"ד פ"ה. שזה רק לסוברים בכור למפרע הוא קדוש, שבשעה שנולד ספיקו עמו, אבל לסוברים בכור מכאן ולהבא הוא קדוש, היינו משעת יציאת רובו ואילך, יש לישראל בו חזקת מרא קמא, שהרי משעת יציאת הוולד עד שיצא רובו היה הוולד ודאי שלו.

¹⁰ ט"ז שם א

¹¹ לבוש שם, וש"ך שם ג ועיי"ש בנקה"כ שציין מחלוקת ראשונים בטעמים אלו ובספר תקפו כהן סי' ה העלה הש"ך שהרבה פוסקים ס"ל בזה כמעט זה של הלבוש.

¹² ועיין דברי משפט סי' רכג, שמ"מ חזקת מ"ק של הולד חזקה קלושה היא, וכ"כ מהרי"ט אלגזי בכורות פ"ב אות כב לד' רש"י ורמב"ן ורא"ש, עיי"ש בארוכה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

מוציא. לפיכך אם תקפו מוציאין אותו ממנו וכן הילכתא¹³. ואפילו אם¹⁴ נתנו לו הישראל בטעות שהיה סבור שצריך ליתנו לו ואחר כך נודע לו, אין חזקת הכהן כלום וצריך להחזירו לו.

וכבר התבאר לעיל דף ג: שרחל שילדה¹⁵ כמין עז או עז שילדה כמין רחל¹⁶ פטור מהבכורה, שנאמר (במדבר יח פסוק יז) אַף בְּכוֹר שׁוֹר עַד שִׁיהִיה הוּא שׁוֹר וּבְכוֹרו שׁוֹר כלומר דומה לאמו.

ואם היה בו מקצת סימני אמו הרי זה בכור, דהו"ל דומה לאמו אלא שזה הוא בעל מום קבוע שאין לך מום גדול משנוי ברייתו.

דף ו:

ב. הטמאים לאסור צירן ורוטבן וקיפה

חלב בהמה וחייה טמאה או טריפה וצירה ומי רגליה אסורים בבשרה, מדכתיב הַגֶּמֶל¹⁷ הַגֶּמֶל¹⁸ ב' פעמים חד לגופו וחד לאיסור חלב וצירו בבשרה. ולהלן דף ז. יבוארו פרטי ההלכה במי רגלים

וכבר התבאר במסכת חולין דף קיב: ודף קכ. שבשר שחוטא¹⁹ שמלחו עם בשר טריפה, או שהטריפה מלוחה והכשירה תפלה והם נוגעים זה בזה, אסור כדי קליפה. שאע"פ שאינו בולע מדם הטריפה, בולעת מצירה²⁰.

¹³ כ"כ הרמ"א שם וכן נקטו הש"ך והט"ו ועיין ש"ך שם סא יג שכתב לחלק בין ספק זה לספיקות אחרים. אולם בביתאור הגר"א כאן ב נקט לעיקר כרמב"ם שאין מוציאין.

¹⁴ רמ"א שם

¹⁵ שו"ע ונו"כ שמו ה

¹⁶ פירש"י לאו רחל ממש דהא נקבה לא נתקדשה בבכורה אלא מין רחל. מ"ז ב

¹⁷ ויקרא יא פסוק ד

¹⁸ דברים יד פסוק ז

¹⁹ שו"ע ונו"כ ע ג

²⁰ כמבני דציר של בשר נבלה או טריפה הוי איסור דאורייתא. וכן כתב הב"י (סימן ע) וז"ל הא דציר דגים טמאים אסור, משמע בפרק ג"ה (צמ): דאינו אלא מדרבנן אבל ציר שרצים ונבלה, משמע בכמה דוכתי (בכורות ו: חולין קיב: קכ). דהוי דאורייתא, ולפיכך כתב המרדכי בפרק כל הבשר (סי' תשיז) דבשר שחוטא ספק אם נמלחה עם נבלה, ספק דאורייתא לחומרא. אבל דגים ספק אם נמלחו עם טמאים ספיקא דרבנן לקולא. וכ"כ הרא"ש בס"פ אין מעמידין (סי' מב). וגם הט"ו (ס"ק ט') כתב וז"ל בשערי דורא (שער י' סי' כ') כתב ואי איכא ספיקא אם נמלח בשר שחוטא בהדי בשר נבילה הוי ספק דאורייתא לחומרא עכ"ל. אבל ציר דגים טמאים הוי איסור דרבנן. וכן כתב הש"ך (ס"ק י"ח) וז"ל ... מ"מ בולע מציר שהיא נוח ליבלע, דדוקא גבי דם אמרינן אידי דמריד למיפלט לא בלע אבל לא בשאר איסורים, וציר נבילה וטריפה ושרצים הוא

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ג. בשר בחלב בהנאה נמי אסור

כבר התבאר במסכת קידושין דף נז: וחולין קטו: שאסור לבשל²¹ בשר בחלב שנאמר לא תבשל גדי בחלב אמו, והאי קרא נאמר ג' פעמים בתורה (שמות כג פסוק יט. שם לד פסוק כו. דברים יד פסוק כא), אחד לאיסור בישול, ואחד לאיסור אכילה כלומר לא תאכל גדי המבושל בחלב, ואחד לאיסור הנאה כלומר לא יהא לך הנאה מבישול גדי בחלב.

והוציא הפסוק גם איסור אכילה ואיסור הנאה בלשון בישול, לומר לך שלא אסרה התורה אכילת בשר בחלב והנאתו אלא אם כן נתבשלו יחד וקבלו טעם זה מזה ע"י בישול דוקא²², וצלי וטיגון בכלל בישול²³, אבל להנות מהם או לאכלם יחד צונן, ואפילו למבל חתיכות בשר בחלב ולאכלו אינו אסור מן התורה, אלא שחכמים²⁴ אסרוהו בכל ענין באכילה.

ואם לא בושל למרות שאסור באכילה מדרבנן, אינו אסור בהנאה²⁵, שלא אסרו חכמים בהנאה בשר בחלב את מה שאינו אסור מן התורה²⁶.

מדאורייתא, משא"כ ציר דגים טמאים דהוי מדרבנן ... ונ"מ לענין ספיקא: וכן המהריק"ש (בהגהותיו סימן ע', ס"ק ט"ז) והפר"ח (ס"ק י"ח), והחו"ד (ס"ק י'), והשולחן גבוה (ס"ק א') כולם סוברים דציר דגים טמאים הוי איסור דרבנן.

6. והרמ"א וגם הוב"צ (סימן פ"ג, כ"ט וסימן ע' אות כ') כתבו דיש לחלק בין ציר דגים טמאים כחוששים דהוי איסור דרבנן, לשמנים דהוי איסור דאורייתא. והנ"מ היא בספק אם אזלינן לקולא או לחומרא.

21 שו"ע ונו"כ יו"ג פז א

22 בשר שנתבשל לחודיה, וגם חלב מבושל, אסור אח"כ לבשלם יחד. ולא אמרינן ביה אין בישול אחר בישול, דזהו רק בשבת (או"ח סימן שיח סעיף ד). ומיהו בכבר נתבשלו יחד ורוצה לבשלם שנית, דייק סימן ק"ה במשבצות (זהב) ס"ק ב' ד"ה עוד למדתי, דשרי. וסיים בצ"ע. גליון מהרש"א שם

23 וצונן לתוך חם אף הוא דרך בישול וכן עירוי מבשל לפחות כדי קליפה ומעושן הוי כבישול ומבושל בחמי טבריא לא אסור מן התורה. פר"ח שם ב. ומיהו לדינא צלי אסור מן התורה וע"י טיגון כפי הנראה לדידן דיש אם למסורת יש לצדד בהפסד מרובה להתיר בהנאה. פמ"ג משב"ז שם א

24 חולין קטו ע"ב

25 וכן כל תערובת בשר בחלב אי ליכא טעמא אף על גב דמדרבנן משערים בששים או אזלינן בתר המעמיד, שרי בהנאה. וכן אם בשיל בשר בחלב אלא שלא נתבשל כמאכל בן דרוסאי לא אסיר מן התורה. פר"ח שם

ג

26 רמ"א שם, ורש"ל פ' כ"ה סי' ק' חולק על זה ועל מ"ש הרמב"ם והמרדכי וס"ל מסברא להחמיר בהנאה. ואנו אין לנו אלא דברי הראשונים והאחרונים. ט"ז שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

לפיכך מכיון שכבוש אינו כמבושל מן התורה, אינו אסור בהנאה²⁷. וכן בשר בחלב שנמלחו יחד אינם אסורים בהנאה²⁸.

וכן אם נתבשל בשר עוף בחלב כיון שאין אסורו אלא מדרבנן²⁹, מותר בהנאה³⁰.

ד. דבפסולי המוקדשין תזבח ולא גיזה בשר ולא חלב

כל קדשי מזבח³¹ בין קדשי קדשים בין קדשים קלים אסורין בגיזה ובעבודה³² שנאמר (דברים טו פסוק יט) לא תעבד בבכר שורך ולא תגז בכור צאנך והוא הדין לשאר קדשים ולאו דוקא צאן אלא גם הגוזז את השור או שאר בהמה וה"ה גם בעובר בצאן או שאר בהמה ולוקה מן התורה³³.

²⁷ כתב בהגהת או"ה שבסוף הספר (כלל ל' סי' ד') דחתיכה שנכבשה בחלב אסור לבשלה דעד כאן הוי איסור כבוש מדרבנן ועתה עובר על איסור בישול דאורייתא עכ"ל משמע דאם נתבשלה בחלב מותר לחזור ולבשלה וע' בפמ"ג במשכנות זהב (סי' ק"ה ס"ב), חי' רע"א שם ועיין במשכנות (אות א) בחלב שהיה בקדירה כבוש מעת לעת ושוב בשלו בה בשר בהמה, אסור בהנאה. ואף דבלעה הקדירה ע"י כבוש, הרי פלטה אח"כ ע"י בישול לבשר. ואם היה בשר עוף, אסור באכילה, ואין להקל.

²⁸ ש"ך שם א

²⁹ אבל לבשלו אפילו אם אינו רוצה לאכלו אסור מדרבנן משום מראית העין כמבואר שם ה

³⁰ ש"ך שם ב

³¹ רמב"ם הלכות מעילה פרק א הלכה ז ט וערוך השולחן העתיד שם סי' קסח סעי' יג

³² וכתב הרמב"ם שם בה"ז, יראה לי שאין הגוזה חייב עד שיגזוז כדי רוחב הסיטכפול לא יהיה זה חמור משבת, עכ"ל וקשה לי מדוע לא חילק הרמב"ם גבי דישה דקיי"ל (רמב"ם פ"ח משבת ה"ז) דאם דש בשבת אינו חייב רק כגרוגרת, א"כ לא יהיה חייב הדש בבהמת קדשים פחות מזה השיעור ולמה כתב דוקא בגיזה דלא יהיה חמור משבת ולא בעבודה, וצ"ע להבין, ושם ילפינן ממשכן אבל כאן מנא ליה כל זה, וצ"ע (מנחת חינוך תפנ אות ב)

³³ והנה אם עובר או גוזז אפילו כמה פעמים בהתראה אחת אינו חייב אלא אחת. ואם התרו בו על כל פעם ופעם חייב כל פעם כמו נזיר שהיה שותה יין כו' (נזיר מ"ב ע"א). אך אם עבד עם כמה בהמות או גוזז כמה בהמות לדעת תוס' רי"ד (קידושין ע"ז ע"ב) דבבעלי חיים אמרינן גופים מחולקין באבר מן החי מכמה בהמות (ומובא במנחת חינוך מצוה קפ"ו אות י"ב, עיין במשנה למלך פ"א מאיסורי ביאה ה"א), א"כ חייב בהתראה (אחת) על כל בהמה ובהמה (מנחת חינוך שם אות ה)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

בהמת הקדש שנפל בה מום לאחר הקדשה או קדם מום עובר להקדש ונפדת אינה מותרת בגיזה ועבודה³⁴, והרי היא באיסורה עד שתשחט והגוזז או העובר בפסולי המוקדשים לוקה, נשחטה אחר פדיונה הותרה באכילה³⁵.

וכבר התבאר בזבחים דף עה. וכל פסולי המוקדשין³⁶ כשיפדו מותר לשוחטן בשוק של טבחים ולמוכרן שם ולשקול בשרם בליטרא כשאר החולין חוץ מן הבכור ומן המעשר, מפני שמכירתם בשוק מוסיף בדמיהן, שאר הקדשים שדמיהן חוזרין להקדש שהרי מביא בדמיהם בהמה אחרת מוכרין אותן בשוק כחולין, אבל הבכור והמעשר שאין דמיהם להקדש אלא נאכלין במומן אין שוחטין אותם בשוק של טבחים, ואין מוכרין אותם שם, אפילו התפס בכור לבדק הבית אינו נשקל בליטרא ולא ימכר בשוק שאינו יכול להתפס אלא דבר הקנוי לו קנין גמור.

ה. ארץ זבת חלב ודבש ואי לא דשרי משתבח לן קרא במידי דלא חזי

דבש³⁷ הנאמר בפסוק (שמות ג פסוק ח) אֶרֶץ זָבַת חֵלֶב וְדָבָשׁ הוא דבש תמרים שהוא משבעת המינים שנשתבח בהן א"י שכולן מין פירות הן, ואין ללמוד ממנו היתר דבש דבורים, ולהלן דף ז. יבואר בעז"ה דין דבש דבורים.

³⁴ שהרי היא באיסורה עד שתשחט ואז הותרה באכילה (ע"פ הל' ט) שנאמר (דברים יב, טו) רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר וגו' המקרא הזה בא ללמד על פסולי המוקדשין שאין לך בהן אלא היתר זביחה שנאמר תזבח ולא גיזה ועבודה בשר ולא חלב ואכלת ולא לכלביך (בכורות טו, א). ספר מצוות גדול לאוין סימן שמא

³⁵ זה הלשון הוא מבריייתא דבכורות ט"ו ב' יעו"ש וכתב שם התוס' כ"ו ב' דה"ה הגיזה שרי אחר שחיטה דהיינו כיון שנשחטה מותר לגיזה וכ"כ בחולין ל"ו א' ד"ה ס"ד וכו' יעו"ש היטב ועיין בכורות כ"ה ב' ומעילה י"ב ב' ד"ה חלב וכו' וי"ג א' ד"ה אתיא וכו'. הר המוריה שם, ובסמ"ג שם במה דברים אמורים כשקדם הקדשן את מומן או קדם מום עובר להקדשן, אבל המקדיש בעל מום קבוע למזבח אינה אסורה בגיזה ובעבודה אלא מדבריהם, נפדית הרי היא כחולין לכל דבר ותצא לחולין ליגוז ולעבד

³⁶ רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק א הלכה יב
³⁷ מעדני יום טוב מסכת בכורות פרק א סימן ז ואיני מבין מה ציין כאן בעין משפט לשו"ע יו"ד פא ח דאיירי בדבש דבורים אולם שם בלבוש ט כתב וז"ל והא דאשתבח ארץ ישראל בדבש דכתיב (שמות יג, ה) ארץ זבת חלב ודבש, ואי לאו דשריא היכא משתבח בו ארץ ישראל, אין פירושו דבש דבורים, אלא דבש תמרים שהוא משבעת המינים שנשתבח בהן ארץ ישראל, שכולן מין פירות הן, לפיכך גם מה שאמרה התורה דבש בדבש תמרים מירי".

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ו. למה נשנו בבהמה מפני השסועה

כבר התבאר במסכת חולין דף ס: שהשוחט³⁸ את הבהמה ומצא בה בריה שיש לה שני גבין ושני שדראות, אף על פי שיש לו פרסה או פרסות אסורה, שזו היא השסועה הנאמרת בתורה שאסורה, דכי אנמריה רחמנא למשה את השסועה לאיסורא דכתיב (דברים יד פסוק ז) אַךְ אֶת זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ עֲלֵי הַגֶּרֶה וּמִמִּפְרִי הַפֶּרֶס הַשְּׁסוּעָה וְגו', על כרחך במעי אמו אנמריה שלא יהא נותר בשחיטת אמו, דאי לאחר שנולד פשיטא שאסור, שהרי אינו יכול לחיות אפילו שעה אחת כשיצא לאויר העולם והרי הוא נבילה³⁹.

³⁸ שו"ע ונו"כ יג ו

³⁹ לבושוש"ך שם בא ועיין תבו"שכג כתב הפרי חדש (ס"ק י"ח) דשסועה דב"ע יכול לחיות קצת, ואפשר עד ח' ימים, והשיג אש"ך (ס"ק כ"א) דכתב דאינו יכול לחיות אפילו שעה אחת. ובחנם השיגו, דזה לשון הרי"ף פרק בהמה המקשה (כ"ה ע"א), בריה בעלמא ליתה, ומחייא לא חיי מכי נפיק לאויר העולם, עכ"ל. וכן משמע מלשון הרי"ן (ד"ה וכי אנמריה רחמנא למשה) שכתב דבמעי אמו אנמרינן דבלאו הכי לא משבחת לה, עכ"ד. ולא כתב דב לאו הכי לא הוה צריך לאנמורי אף על גב דחיי כיון דאינו מתקיים, אלמא דסבירא ליה דלא חיי כלל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

